

ДАСТУРИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг

СОЦИАЛИЗМ, ДЕМОКРАТИЯ, ТАРАҚҚИЁТ

Мамлакатимиз XX асрнинг 90-йилларига қуқур ўзгартишлар белгиси остида кирди. Қайта қуриш турмушининг барча соҳаларини аллақачон етилган демократик негизда ислоҳ қилиш учун кенг уфқ очди. Бу жараён зиддиятчи ва мураккаб тарзда ривожланмоқда. Янгиликнинг қарор топиши билан бирга ижтимоий-сиёсий ва миллатлараро кескинлик, иқтисодий инқироз, ижтимоий оғди натта силжилаш содир бўлмоқда. Коммунистик партия ҳам ўз ривожининг қалтис минтақасидан ўтмоқда.

Мана шундай шaroитда ўтмиш ва ҳозирги кунни ҳолисона баҳолаш, жамиятимиз воқеликларини ва жаҳон цивилизациясининг бутун боришини, социалистик та-

раққийёт истиқболларини теран идрок этиш зарур. Равшан ва амалий ҳаракат дастури, инсонпарвар, одилона, халқчил жамият сари илҳол олган дастури керак. Партиянинг ўзини тубдан янгилаш, унинг жамиятдаги ўрни ва аҳамиятини янгилаш тушуниш ҳам зарур.

Ушбу Дастуurning вазифаси — замон саволларига жавоб беришдан, коммунистларни, социалистик йўлнинг барча тарафдорларини жишлаштиришнинг гоявий негиз бўлиб хизмат қилишдан иборат. Партия Ватан тақдирини, фуқаролар тинчлигини ва Совет Иттифоқи халқларининг омон-есонлигини азиз билувчи ҳаммага шу Дастур билан мурожаат қилади.

сабатлар ривожидоғи сифат жиҳатдан янги давр ҳам қайта қуриш билан боғланган. Ҳақиқий дуросизланиш ва ялпи хавфсизлик тузилмаларини вужудга келтириш, «совуқ уруш»ни тўхтатиш, қўпроқ халқаро барқарорлик сари йўл очилди.

КПСС қайта қуриш туғайди юзага келган илҳобий таъомиллар янада ривож топишига интилади.

Ўзгаришлар жараёни аввал бошда тасаввур этилаётган қўра анча қийинроқ бўлиб қийди. Бу ўтмишнинг оғир мероси оқибатига бўлиб қолмай, етилган муаммоларнинг ҳал этилишига янгиликлар, кечинкиларнинг ҳам оқибатидир. Халққа ёқмайди, шафқатсиз чора-тадбирларни кечиртириш ёки уларга умуман йўл қўймаслик муқдасидан келиб чиққан ичкиликлар ва муросасозлик вазиюти факат муқолаштирилади. Инерция кучига, ўзгаришларга қаршилиқ кўрсатишига етарли баҳо беришмайди. Бошқариш ва режалаштиришнинг эски воситалари иш бермай қўйган, янги воситаларни шакллантириш

эса ҳаддан ташқари пайсалга солинган бир шарoитда қўпгина жараёнлар стихияли тус олди. Ҳўжалик-ишлаб чиқариш алоқалари узилди, иқтисодийда пинҳона тузилмалар зўрайди, пулнинг қадрсизланиши кучайди, аҳоли кўпгина табақаларнинг турмуш даражаси пасайди. Ҳокимият оқибатларига ишоччи намайди, марказдан қўчрма таъомиллар кучайди. Катта миллатлараро можаролар юз берди. Инқироздан тасвур қилинишига йўли бўлмади. Ано шуларнинг ҳаммаси меҳнаткўшларнинг бир қисмининг партиядан четлаштирилиши, уларни бошқа сиёсий ҳаракатлардан таянч излашга мажбур этди. Мамлакат турли сиёсий кучларнинг можаролари ўзаро муносабатлари таъсири остида ривожлана бошлади, бу эса инқироз ҳолатларини кескинлаштирди.

Мана шу қалтис маррада меҳнаткўшлар манфаатларини кўзлаб жамиятини теран демократик ўзгариш йўлини қатъий тўриб ҳимоя қилиш, барча тараққийларвар кучларни жишлаштиришга эришиш ҳаётий заруратдир.

I. Бизнинг қондаларимиз

КПСС меҳнат аҳлининг манфаатларини биринчи ўринга қўйган, ҳозир ижтимоий тараққийёт ва демократик ислохотлар партияси, ижтимоий адолат ва умумбашарий қадриятлар партияси, иқтисодий, сиёсий ва маънавий эркинлик партияси тарзида иш қўлади.

КПСС халқнинг эзгу оруз-умидларини низоҳ этиб, ўз тарихдан сабоқлар чиқариб ва жаҳон тақрибасини эътиборга олиб, ўз сиёсий фаолиятда:

- ислохотлар йўли билан таъминланадиган ҳар томонлама ижтимоий тараққийёт манфаатларига амал қилади. Бу ёндашувнинг истиқболли экани ҳозирги жаҳон тараққийётнинг тақрибасидан исботланган. Мана шундай шарoитда биронта масъулияти сиёсий ташкилот жамиятини зўравонлик билан қайта тузишга ҳаракат қилишга ҳақли эмас, бунинг устига ядровий, экологик ва бошқа хавф-хатарлар ижтимоий фалокатларнинг тахликали оқибатларини кўп мартаолаб оширмоқда;
- инсонпарварлик, умумбашарий қадриятлар қондаларига амал қилади. Инсоннинг ҳар томонлама камол топиши, унинг табиат билан уйғун равишда ўзаро алоқаси — ҳозирги дунёдаги тараққийётнинг асосий кўрсаткичларидир;
- хилма-хил қўришларда — ижтимоий ва шахсий, иқтисодий ва сиёсий, ақлий ва маънавий қўришларда демократия ва эркинлик қондаларига амал қилади.

лади. Эркинликни фуқаролар масъулиятдан ажратиб бўлмайди ва фуқаролар жамиятини ҳамда халқ хокимиятига таянувчи ҳуқуқий давлатни қарор топтирмай тасаввур этиб бўлмайди;

— ижтимоий адолат қондаларига амал қилади. Меҳнат ва истеъдодга тўла қимматли ҳақ тўлашни ишлаб чиқаришдаги, илм-фандаги, маданиятдаги тараққийётнинг зарур шартидир. Моддий неъматлар ва маънавий бойликлар бунёдкорларининг мусобақаси, тадбиркорлиги ва ташаббуси фуқароларга берилмайдиган ижтимоий фалокатлар билан ижтимоий ноҳор табақалар тўғрисида жамиятнинг алоҳида ғамхўрлиги билан тузғин равишда бирга қўшилиши лозим;

— ватанпарварлик ва байналмилалчилик қондаларига амал қилади. Барча халқларнинг тенг ҳуқуқли ривожланиши, Иттифоқни мустақил давлатларнинг илҳобий федератив биришмаси тарзида янгилаш — давлат қудратига равақатнинг асосидир;

— мамлакатни жаҳон ҳамжамиятига бириштириш, барча мамлакатларнинг амалий ўзаро алоқалари, ягона иқтисодий, ахборий ва маданий макони шакллантириш, манфаатларига амал қилади.

Партиянинг мана шу қондаларига содиқлиги — босиб ўтилган йўлни идрок этишнинг, янги тарихий вазиютининг натижасидир.

III. Яқин вақтдаги мақсадларимиз

Партия 90-йилларга мўлжалланган ўз дастурини белгилаётган, совет жамияти ҳаракатчан ҳолатда турганини, иқтисодий ва ижтимоий турмуш шакллари ўзгартириб бораётганини, янги сиёсий тартиб-қондалар вужудга келмаётганини, ижтимоий оғди туб ўзгаришлар рўй бераётганини эътиборга олмақда. Мана шундай шарoитда жамиятнинг куч-қайрати аввало оғир муҳим вазиюти билан ҳал этишига: кўп миллатли Иттифоқ давлати ва яхлит ҳўжалик органини барбор бўлишининг олдини олишига; истеъмом бозорини барқарорлаштиришга; ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлашга қаратилиши лозим. Бунга демократияни йигиштириб қўйиш ва тоталитаризмга қайтиш йўли билан эмас, балки бошланган демократик ислохотларни янада зўр рағбат ва илҳол амалга ошириш йўли билан эришиш мумкин ва лозим.

КПСС қўйидаги мақсадларга эришиш учун ҳаракат қилади:

Сиёсий тизмда

Мустақил республикаларнинг чинакам демократик федерацияси бўлиши кўп миллатли совет давлатини ривожлантириш;

ҳуқуқий давлатни барпо этиш, демократик тартиб-қондаларни; давлат тузулишининг негиз бўлиши Советлар тизимини, халқ хокимияти ва унинг ўзи бошқариш, жамият барча табақаларининг манфаатларини сиёсий вакиллик идораларини ривожлантириш; қонуни чиқарувчи, илҳобчи ва судлов хокимиятини бириктириб ажратиш; бутун мамлакат ҳудудинда СССР фуқароларининг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги қонунийликни халқаро меъерларга мувофиқлаштириб олиш; фуқароларнинг касб-кор биришма-ларида, турли сиёсий партияларда ва жамоат ҳаракатларида иштирок этиш ҳуқуқларини ҳурмат ва ҳимоя қилиш. Давлат идораларининг Конституция ва қонунар талабларига мувофиқ иш қўрувчи жамоат тузилмаларининг фаолиятига аралашувидан воз кечиш;

Миллий муносабатлар соҳасида

Барча одамларнинг миллатидан ва яшаш жойидан қатъий назар тенг ҳуқуқлилиги; инсон ҳуқуқлари сўзсиз устуви бўлган шарoитда барча миллатларнинг тенг ҳуқуқлилиги ва эркин ривожланиши;

халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш, миллий кадр-қимматли қарор топтириш, она тилини ва маданиятини, халқ урф-одатларини ва анъаналарини ривожлантириш ҳуқуқи;

ишчи байналмилалчилик, мустақил давлатларнинг янгилашган федерациясидаги халқларнинг кўп миллатли ҳамжамиятини мустаҳкамлаш, республикаларнинг, ҳамма турдаги миллий мухториятларнинг мустақиллигини амалда тўлдирини;

кам сонли халқларнинг, миллий гуруҳларнинг манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, улар турмушининг аъёнаний шаклига эҳтиёткорлик билан муносабат-да бўлиш, қатагонларга учраган ва зўрлаб кўчирилган халқларнинг ҳуқуқларини тиклаш, мана шу зўравонлик ҳаракатлари оқибатларини барқарор этиш;

қонуни, ижтимоий мулоқот, фуқароларнинг ва миллатларнинг тотувлиги асосида миллий муносабатларни сод-домлаштириш ва миллатлараро можароларни барқарор этиш;

аҳолининг ноилжонликдан қўчилишининг олдини олиш, қочқарлар учун ҳуқуқий мақом жорий этиш, уларга зарур ёрдам бериш;

миллий экстремизм, шовинизм, ирқчилик, фуқароларнинг миллатига ёки тилига, туғилиши ёки яшаш жойига қараб камситишнинг ҳар қандай қўришларига қарши кура-шиш;

Иқтисодий соҳасида

Халқ ҳўжалигининг ички тузилишини қайта қуриш, уни истеъмомчи йўналтириш;

юксак технологиялар негизда санoатни, қурилишни, транспорт ва алоқани модернизациялаш, жаҳон фан-тех-ника даражасидан орқада қолишга барҳам бериш, ҳар-бий ишлаб чиқаришни пухта ўйлаб кўриб чиқиш;

мулкчиликнинг турли шакллари — давлат, жамоа ва хусусий, акционерлик ва кооператив мулкчиликни хилма-хиллигига ва тенг ҳуқуқлилигига асосланган аралаш иқтисодийга ўтиш. Меҳнат жамоаларининг мулки қарор топишига, ижтимоий мулк шакллари устуви равишда ривожлантиришга фол қўмақлаш;

иқтисодий самарадорлигини ўстиришни рағбатланти-

риш, ижтимоий бойликни қўпайтириш, халқ фаровонли-гини кўтариш воситаси сифатида бошқариладиган бозор ҳўжалигини шакллантириш. Бу аҳолининг муҳтож гу-руҳларига давлат дотацияларини бериб, нархни эркин белгилашни, якжақомилликка қарши фаол сиёсат ўткази-шни, молиявий тизимни соғломлаштиришни, пулнинг қадрсизланишини барқарор этишни, сўмининг беамалол алмаштириладиган бўлишига эришишни назарда тулади;

замонавий деҳқончилик сиёсатини ишлаб чиниш ва амалга ошириш; ҳўжалик юртишининг давлат, жамоа ва хусусий шакллари беамалол ривожлантириш, деҳқон-ларга инсoбатан ҳар қандай зўравонликни йўқ қилиш; ерда самарали меҳнат қилишга бел боғланган ва шундай қилиш қобилиятига эга бўлган ҳаммага ер бериш (шу жуумладан мерос қилиб қолдириш ҳуқуқи билан ижарага ер бериш); деҳқончилик-санoат соҳасига давлат йўли билан мадад бериш, қиллоқни ижтимоий жиҳатдан рив-ожлантириш, санoат билан қиллоқ ҳўжалигининг мақ-сулотини айирбошлашдан эквивалентлик ва нархнинг тенглигига эришиш;

мамлакатни жаҳон иқтисодийига ҳар томонлама қў-шиш, уни совет жамиятининг иқтисодий ва ижтимоий тараққийоти манфаатларини кўзлаб жаҳон ҳўжалик ало-қаларига кенг миқёсда бириштириш.

Ижтимоий соҳада

Иқтисодийдаги таназулли барқарор этишга, бозор муносабатларига ўтишга алоқадор бўлган муҳтарам қўйинчиликлар ва камчилликларни имкони борича қамай-тиришга ёрдам берадиган давлат сиёсатини ўтказиш;

даромадларнинг меҳнат улушига мувофиқлиги, ошиб борувчи солиқ солиш ва индекслаш орқали даромадлар-ни тартибга солиш, мулкчилик шаклидан қатъий назар меҳнаткўшларнинг самарали ишлаши учун тенг шарoит яратиш;

ишсизликнинг олдини олиш чора-тадбирларини амал-га ошириш, янги иш жойларини вужудга келтириш, кадрларни қайта таъёрлашни ва уларга янги касбларни ўргатишни ташкил этиш;

аҳолининг ижтимоий жиҳатдан ноҳор табақаларини, оналик ва болаларни ҳимоя қилиш; нафақа тизимини таъомиллаштириш;

уй-йўқ қурилиш режаларини амалга ошириш, якна тартибда ва кооператив усулда уй-йўқ қурилишга қарв беришни қўпайтириш, аҳолининг кам даромадли тоифа-ларига уй-йўқ сақлаш учун нафакалар жорий этиш; касалликларнинг имкони борича олдини олишни таъмин-лайдиган ва барча фуқароларга бепул давoлаш имкони-яти нафoлатини берадиган соғлиқни сақлашни ривожлан-тириш;

экология фалокатига тоғиб кетишнинг олдини олиш, Байнал, Орол денгизи, бошқа экологик қудлат зоналари муаммоларини ҳал қилиш, Чернобыль фалокатининг оқибатларини тугатишни давом эттириш.

Маориф, фан ва маданият соҳаларида

Халқни маънавий жиҳатдан камол топтириш, ҳар бир қилнинг маъмулот ва маданиятини ошириш, маъна-вийликни, инсоний бурч ва маъсулият, ватанпарварлик туйғусини мустаҳкамлаш;

миллий даромаднинг маориф, фан ва маданиятга сарф-ланадиган улушини қўпайтириш; маънавий фаолиятни ёппаси таъкорлаштиришга қарши турши;

бепул таълим тизимини сақлаб қолиш; йилит ва қиз-ларга турмушга қадам қўйиш, касб-кор ва маданий жи-ҳатдан ўсиш, маънавий эҳтиётларни қондириш учун зарур ва тенг илк шарoитларни таъминлаб бериш, истеъдодли ёшларни давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш;

фундаментал ва амалий тадқиқотларни ҳар томонлама ривожлантириб, совет фанининг имкониюларини рўёбга чиқариш, жаҳон фан билан кўп томонлама ҳамкорлик қилиш; илмий фаолиятни ташкил қилишни тубдан ислоҳ қилиш; илмий мақтаблар ва йўналишларнинг эркин рақо-бати; илҳоблар, кашфиётлар ва техникавий таъомил-лаштиришлар муаллифларини муносиб муофотлаш;

мамлакат халқларининг маданий меросини ардоқлаб-асраш ва бойитиш; санъаткорнинг жамият оқибатда маъ-навий маъсулияти билан уйғунлашадиган инoод эркин-лиги, фуқароларни рафрийсоний гоғлар, зўрлик ва ах-лоқсизлик тарғиботидан ҳимоя қилиш;

ақлий меҳнат ходимларининг ижтимоий мақомини, зинилар — муҳандислар, шифокорлар, ўқитувчилар, олимлар, адабиёт ва санъат аробларни, маданият муас-сасалари ходимларининг моддий таъминот даражасини ошириш;

(Давоми учинчи бетда).

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг

СОЦИАЛИЗМ, ДЕМОКРАТИЯ, ТАРАҚҚИЁТ

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Мамлакат хавфсизлиги ва мудофааси

Давлатнинг пишиқ-пухта мудофаа қобилиятини сақлаб туриш; ўзаро боғлиқ мудофаа, сиёсий, иқтисодий ва экологик чора-тадбирлар мажмуини ўз ичига оладиган янги ҳарбий доктринани турмушга таъбиқ этиш;

ССР Иттифоқи ягона кўп миллатли Куролли Кучларини, марказлаштирилган ҳарбий раҳбарликни сақлаб қолиш ва ривожлантириш;

Мудофаа учун етарлилик қондасига мувофиқ Куролли Кучларни ислоҳ қилиш, Армия ва флотни профессионал ҳарбий хизмат билан ҳарбий мажбуриятни бирга қўшиш асосида шакллантиришга ўтиш; ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг оила аъзоларини, ҳақиқий ҳарбий хизматдан захирага ёки истеъфого бўшатиладиган кишиларни ижтимоий ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш; муқоабил хизмат имконияти;

гайриконституциявий қуроли тузилмаларни вужудга келтиришга йўл қўямаслик;

қўшинларни Совет Иттифоқи қарши ҳар қандай таъжовузни даф қиладиган тарзда жанговар шай ҳолатда сақлаш учун зарур миқдорда қурол-яроғлар ишлаб чиқариш ва тақомиллаштириш; қурол-яроғларни АҚШ ва бошқа давлатлар билан тенг миқдорда қисқартириш, ядровий, химиявий, биологик қуролини ва бошқа турдаги оммавий қирғин қуролини тугатиш йўлини давом эттириш;

Совет Армиясининг обрў-эътиборини, Ватан ҳимоячиларига аянганвий ҳурмати мустаҳкамлаш, хавфсизлик ва мудофаани мустаҳкамлаш учун эришилган ҳамма нарсаларни ардоқлаб асраш, фуқароларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш.

Халқаро сиёсатда

Давлатлараро муносабатларни янги сиёсий тафаккурга мувофиқ ривожлантириш, янги хавфсизликнинг пухта тизимини шакллантириш, давлатлараро ва миллатлараро зиддиятларни зўрлик билан эмас, балки сиёсий усуллар ёрдамида эришилдиган интиқил билан бартараф этиш;

IV. Партия манфаатларини

Партияга ишчилар синфининг сиёсий ташкилоти сифатида асос солишга эришиш. У жамиятни барча меҳнаткашлар манфаатлари йўлида инқилобий ўзгаришни муҳимлигини, пролетариатнинг деҳқонлар билан иттифоқ бўлиб кураш олиб бориши билан боғлаш.

Ишлаб чиқарувчи кучлар тараққиёти, илм-фан-техника инқилоби жамиятнинг ижтимоий тузилишига туб ўзгаришлар келтириши. Илм-фан ва маданият, техникада ва ишлаб чиқариш ташкилотида, маориф ва соғлиқни сақлашда, бошқарув ва хизмат кўрсатиш соҳаларида банд бўлганлар салмоғи кескин даражада ошди. Меҳнаткашлар турли табақалари манфаатларининг чамбар-час чатишиб кетганини яққол кўриш бўлди.

Бу туб ўзгаришларни тан олмаслик — партияни сиёсий жиҳатдан яққоланиб қолишига ва мағлубиятга маҳкум қилиш демекдир. Партия бутун меҳнат аҳлининг манфаатларини изчиллик билан ифодалаш ва ҳимоя қилишга ўз дастурий мақсадлари амалга оширилишига умид қилиши мумкин.

Биз меҳнаткашлар учун энг муҳим муаммоларни ҳал қилишга интилаймиз, балки уларнинг асосли талаблари ва ташаббусларини қўллаб-қувватлаймиз, оммавий ташаббускор ҳаракатлар билан ҳамкорлик қиламиз, ижтимоий тараққиёт учун кенг ва хилма-хил демократик ҳаракатларни жисплантириб, уларни сиёсий жиҳатдан маърифатли қилишга ва ташкил этишга кўмаклашамиз.

Биз ишчилар ҳаракати билан баҳамжихат иш олиб бориб, касабга уюшмалари билан биргаликда ишчиларнинг манфаатларини ҳимоя қиламиз, барча даражадаги ҳокимият идораларида ишчилар синфининг муносиб вакиллари бўлишига, меҳнат жамоаларининг корхоналарга эгалик қилиш ва ўз меҳнати натижаларини тасарруф этиш ҳуқуқи учун; айниқса, бозорга ўтиш босқичида ижтимоий ҳимоянинг ишончли тизимига эришишга, ишлаб чиқаришнинг ички тузилишини ўзгариши ва янгиланган, мудофаа санаоти конверсия қилинишига; шунинг шариоти ахшланишига, хотин-қизларни улар саломатлиги учун зарарли ишлаб чиқаришдан озод қилишга, шахтёрлар, нефтчилар, металлургия, курувчилар, саноат базавий тармоқларининг бошқа ходимлари, оғир жисмоний меҳнат билан шуғулланувчи одамлар, мураккаб шариотда ишлаётган, янги ҳудудларни ўзлаштираётган, уйдан, оиласидан узоқ акралиб қолган одамларнинг ўзинга хос ахтиёрлари ҳисобга олинишига эришиш учун курашамиз.

Биз қишлоқ меҳнатчилари ташкилотлари билан биргаликда деҳқонларнинг манфаатларини ҳимоя қиламиз, деҳқонлар эркин танлаб олган мулкчилик ва ҳужайра юритиш шакллари ҳурмат қиламиз; қишлоқда замонавий меҳнат ва турмуш шариотларини вужудга келтиришга, ижтимоий ёрдамчи тармоқларни ривожлантиришга, қишлоқ аҳолиси ўзини-ўзи бошқаришига, ҳокимият органларида уларнинг тўла ҳуқуқли вакиллари бўлишига фаол кўмаклашамиз; деҳқонлар турмуш тарзининг энг яхши анъаналари тикланишига, деҳқонлар маънавияти ривожлантирилишига ёрдам бераверамиз.

Биз ижтимоий уюшмалар ва илмий-техникавий жамиятлар билан ҳамкорликда инқилобнинг манфаатларини ҳимоя қиламиз, ақлий меҳнат ижтимоий мақоми ва баҳоаси оширилишига эришамиз; олимлар, инженерлар ва конструкторларнинг, адабиёт ва санъат арбобларининг мақуриятини ва маъмурий зўравонликдан ҳоли бўлган ижтимоий инқилобчиларга кўмаклашамиз; муаллимлар ва шифокорлар, давлат хизматда ва ижтимоий бошқарув соҳаларида банд бўлган шахслар, ҳарбий хизматчилар, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идорала-

ССР Иттифоқининг, мустақил республикаларнинг барча қишлоқларида мамлакатлар билан, уларнинг уюшмалари ва ҳамжамиятлари, халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлигини мустаҳкамлаш;

умумевропа жараёнида, Осиё-Тинч океан минтақасидаги кўп томонлама ҳамкорлигини ривожлантиришда ташаббус билан қатнашиш;

халқаро ташкилотлар, аввало БМТ фаолиятида фаол иштирок этиш; инсоният олдига турган янги муаммоларни ҳал этишда халқаро ҳамжихатлигини ривожлантириш;

чет эл коммунистик ва социалистик партиялари билан, бошқа тараққиётпарвар жамоат ташкилотлари ва ҳаракатлари билан тинчлик, хавфсизлик, маҳаллий барқарорлик йўлидаги курашда куч-гайратларини бирлаштириш учун ҳар томонлама ҳамкорлигини ривожлантириш. Фаолиятнинг юқорида кўрсатиб ўтилган мақсадлари ва йўналишларини партия жамиятнинг илгари силжиши давомида тўлдирилиши ва бойитилиши мумкин бўлган ҳаракат дастури деб билади.

Режалаштирилган мақсадлар амалда рўйбега чиқарилган сайин инсонлар, демократик социализм жамияти тарихи топа боради. Бу жамиятга:

— халқ фаровонлигини оширишни кўзлайдиган илмий ва технология тараққиёт учун кенг имкониятларга эга бўлган аралаш иқтисодий;

— иқтисодий самарадорликни ижтимоий адолат қондалари, меҳнат натижаларига қараб тақсимлаш ва фуқароларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш билан бирга қўшиш;

— фуқаролар жамияти, сиёсий ва ғойивий фикрларнинг хилма-хиллиги, турли ижтимоий гуруҳлар манфаатларини ифодалаш имконияти, уларнинг ҳамкорлиги;

— ваколатли ва бевосита демократия шаклларида амалга ошириладиган ҳақиқий халқ ҳокимияти, қонуний устултиги, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқлари ва эркинликлари нафолатлари;

— инсонпарварлик олий мақсадларига ва умумбашарий қадриятларга йўналтирилган илм-фан, маориф ва маданият, уларнинг ютуқларидан ҳаммамнинг бахраманд бўла олиши асос бўлади.

Инсонпарвар, демократик социализмнинг қиёфасини биз мана шундай тасаввур этамиз. Эксплуатациядан, ҳамма турдаги ижтимоий зулмдан ҳалос бўлган, ўз қобилиятларини ривожлантириш ва намоян этиш, хилма-хил эҳтиёжларни қондириш учун тўла фуқаролик ҳуқуқларини ҳамда кенг имкониятларни олган инсон бу жамиятнинг мақсади ва марказидир.

Кимларнинг ифодалайди

ри ходимлари меҳнатига муносиб ҳақ тўланишига ва уларнинг меҳнати жамият томонидан юксак баҳолашига эришаверамиз.

Биз турмушнинг барча соҳаларида, жумладан бошқарув соҳасида хотин-қизларнинг ҳақиқий тенг ҳуқуқли қарор топиш тарафдоримиз. Хотин-қизлар ташкилотлари билан биргаликда аёлларнинг оила, касб билан боғлиқ ва ижтимоий фаолиятда ўзини кўрсатишига имкон берадиган шароитларни яратишга олимлар таъминлайдиган шарт-шароитларни яратишга кўмаклашаверамиз. КПСС давлат сиёсатини жамиятга оила макенини, ота-оналар обрўсини оширишга, болаларни тарбиялаш учун кўлай иқтисодий ижтимоий ва маънавий-ахлоқий шарт-шароитларни яратишга қаратиш учун ҳаракат қилаверамиз.

Биз комсомол, талабалар ва бошқа ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорликда ёшларга доир кенг ва самарали давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда фаол иштирок этаверамиз; ҳокимият ва бошқарувнинг барча муассасаларида ёш ишчилар, деҳқонлар, талабалар ва ўқувчилар ҳамда ҳарбий хизматчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилаверамиз.

Биз кенга авлодга манусиб кишилар, уруш ва меҳнат фахрийлари манфаатлари йўлида жамоат — давлатнинг ҳар томонлама дастурларини амалга ошириш, янаш учун зарур бўлган маблағнинг энг кам миқдоридан нам бўлмаган пенсиялар ва нафақалар бериш кафолатларини, уларнинг саломатлиги, турмуши ва баҳоли қўларат меҳнати тўғрисида ғамхўрлик қиладиган ижтимоий хизматларни кенгайтириш, жамиятда катталарга ҳурмат ва эътибор муҳитини вужудга келтириш тарафдоримиз.

Биз хайрия жамиятлари ва жамғармалари билан биргаликда аҳолининг энг нозик табақалари: болалар, айниқса, кам таъминланган оилалардаги ва етим болалар; болани ёлғиз аёллар; ногиронлар давлат ва жамият томонидан самарали ҳимоя қилинишига, уларда меъриб турмуш шариоти ва ижтимоий ишга баҳоликундрат ҳисса қўшиш имконияти бўлишига эришаверамиз.

Визнинг ижтимоий устуворликларимиз ана шундайдир. Биз меҳнаткашлар кенг табақаларининг манфаатларини ҳимоя қилар эканамиз, ижтимоий ва касб белги-ларига қараб ҳар қандай камситишни рад этамиз. Партия ҳусусий ишбилармонларнинг қонунга асосланган фойдали фаолияти ва ишбилармонлик соҳасидаги фаолиятига ижтимоий муносабатда бўлади.

Биз миллий белгисига қараб ҳар қандай камситишни қатъий рад этамиз, байналмилаллик, мамлакат халқлари ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни қаттиқ туриб ҳимоя қилаверамиз.

Биз барча фуқароларнинг вайжон эркинлиги тарафдоримиз. Партия динга ишонувчиларнинг ҳис-туйғуларига ҳурмат билан қарайди. У диндан сиёсий мақсадларда, миллатлараро можароларни келтириб чиқариш учун, шахсининг дунёқарашига таъсир қилиш, турли динлар тарафдорлари ўртасида, шунингдек динга ишонувчилар, ишонмайдиганлар ва дахрийлар ўртасида душманлик ва нафратни келтириб чиқариш учун фойдаланишга йўл қўйиб бўлмайдиган, деб ҳисоблайди.

Визнинг партияга Совет давлати қонунига мувофиқ яшаётган барча ижтимоий табақалар ва айрим фуқаролар билан кенг ҳамкорлик қилиш учун очқидир. Биз кенг ижтимоий ҳамжихатлик ва ҳамкорликни ҳимоя қилар эканамиз фақат давлатга ва жамиятга қарши фаолият йўлига, иқтисодий жиноятлар ва порога учуш йўлига ўтиб олганларга қарши; ирқчиликни, шовинизмни, миллий экстремизмни ва бошқа башариётга қарши голларни тарғиб қилувчиларга қарши; сиёсий курашда

зўравонлик воситаларига асосланувчиларга қарши иш олиб борамиз. Биз ашаддий ғайрикоммунизмга сиёсий экстремизм ва демократиани рад этишни жамият тақдир учун энг хавфли шакли, деб қарши чиқамиз.

Партия жамиятдаги кенг меҳнатчилар табақаларининг манфаатларини ифодалаб, халқ учун муштарак вазифаралар ҳал этилишига ҳам эришаверади, бунингсиз ҳеч ким

нинг фаровонлигига эришиб бўлмайдиган. Партия давлатчиликнинг ривожлантириши, жамиятнинг демократик ислоҳ қилиниши ва тинчликни таъминлашга ҳамда мамлакатнинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилишига қаратилган самарали ташқи сиёсатини фуқаролар тоғулиги учун асосни ташкил этувчи ягона умуммиллий манфаат деб билади.

V. Сиёсий ҳаракатлар партияси учун

Янги вазифарларни фақат тубдан янгиланган партия — сиёсий ҳаракатлар партиясининг муваффақиятли ҳал қила олишини коммунистлар яхши англайдилар. Жамиятда бундай партиянинг мавжид халққа яқин ва тушунарли бўлган, ўз ишонч тугидирадиган ва мададига сазовор бўладиган чинакам сиёсатини ишлаб чиқа олиши ва амалга оширишга қараб белгиланади. Унинг таъсири ва обрўси партиялар оммаоси ғойивий бirlлиги, ташаббускорлиги ва фаолиятига, ҳар бир коммунистнинг ушшоқлиги, онгли интизоми ва ахлоқий жиҳатдан тутган маърифати бевосита боғлиқдир.

Ғойивий назаарий бойликларни узлуксиз қўлайтириб бориш, жамият тараққиёти замонавий тамойилларини ижодий таҳлил этиш, турғунликка ва бир жойда депенсиб туришга маҳкум этувчи эски ақидалар ва сиёқалиқлардан воз кечиш партия учун ҳаётин заруратдир.

Партия ўз голларини кенг тарғиб қилиш йўли билан, меҳнат жамоаларида ва истиқомат жойларида иш олиб бориш орқали, демократик сайловларда иштирок этиш орқали, ҳокимият идораларидаги ўз вакиллари, касабга уюшмалари, бошқа жамоат ташкилотлари ва ҳаракатлари билан баҳамжихат ҳаракат қилиш орқали ўз дастурий мақсадларини амалга оширишга эришаверади.

Партияни чуқур демократиялаш — уни янгиланишнинг энг муҳим йўналишидир. Бу эса КПСС тарихига кирувчи республика партиялари мустақиллигини, маҳаллий ва бошланғич ташкилотлар ташаббускорлиги учун кенг имкон беришни тақозо этади. Улар сиёсий ҳаракатларнинг бирлиги барча коммунистларнинг КПСС Дастури қондаларига солиқлиқдир, партия Устави талабларини, умумпартиявий қарорларни бажаришга асосланади. Турли партия ташкилотлари — иш олиб бораётган хилма-хил шариотларни ҳисобга олиб, улар аниқ ваазиятда ҳаракат қилиш тактикасини мустақил белгилайдилар.

КПССни демократиялаш партия ташкили тузилмаларининг ўзгаришчан шакллари, коммунистларнинг самарали ҳаракат қилишга, партия барча бўғинлари кучини ҳокимият органларига сайловга тайёргарлик чоғида, референдумлар ўтказишда ва бошқа сиёсий кампанияларда бир йўналишга қаратишга имкон берадиган доимий ва вақтинчалик бирлашмаларини кўзда тутди.

Партияни янгиланган жараёнида коммунистлар фикрларини, барча даражаларда қарорларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда, раъбар органлар ишини назорат қилишда уларнинг иштирокини таҳлил этишнинг доимий ишлаб турадиган воситаларини вужудга келтириш ва тақомиллаштириш зарур. Сиёсий мунозаралар, партия шавқларининг тевағарига эркин бirlлашиш, бeҳидик ҳуқуқларнинг кафолати демократиялаш мақсадларига кўмаклашади.

Партия эъзоси ўз билимлари ва қобилиятларига энг кўп даражада мос келадиган партиявий фаолият соҳасини эркин танлаб олиш мумкин. У партия ва жамият турмушининг ҳар қандай масалалар ҳусусида ўз туган йўлини ошқорга айтиш; КПСС сиёсатини шакллантиришда бевосита қатнашиш, дахрийлик эътиқодларига амал қилиш ёки динга ишонич ҳуқуқига эгадир. Коммунистларнинг ҳуқуқлари уларнинг буржлулардан ажралмасдир. Коммунистлар партия ташкилотларидан бири ишлаб қатнашадиган, бошқага айтганда унинг сиёсий йўлини ўтказишда, аъзолик бадалларини тўлайтиш, унга моддий мадад беради. Партия коммунистларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини Конституция йўли билан ҳимоя қилиниши учун курашадиган, уларга сиёсий, моддий ва маънавий воситалар билан ўртоқларга мадад беради. Партия ташкилотларига ўртоқлик ва жамоатчилик, бун ақдидроқ ва маънавий турмуш муҳитини қўллаб-қувватлаш, ҳар бир коммунист шахсининг ривожланишига,

ғойивий эътиқодининг қарор топишига ёрдам бермоқ керак.

Биз КПССга хайрихоҳ бўлган ва у билан турли шаклларида ҳамкорлик қилишга тайёр турган фуқароларни табориклаймиз.

Биз демократик мақсадларимиз ёш авлоднинг кайфияти ва муллоларига ҳамоҳанг деб умид қиламиз, бу мақсадларга фақат уларнинг фаол манфаатдорлик билан иштирок этиши орқали эришиш мумкин. Партия ёшлар, уларнинг куч-гайратлари, изланишлари ва ижоди учун очқидир.

Партиянинг омма орасида олиб борадиган жонли ишлари давомида сиёсий муҳолифлар билан баҳс олиб боришга ва ишонтиришга, билимдонлик билан мустақил ҳаракат қилишга, меҳнаткашларнинг манфаатларини ифодаловчи ва ҳимоя қилувчи бўлишига лавҳатли жоғир ташкилотчилар этишиб чиқиши лозим. КПСС ана шундай коммунистларни Советларга сайловда, ҳокимият тузилмаларида раъбарлик лавозимларига, шунингдек партиянинг марказий ва маҳаллий органларига номзад қилиб кўрсатади. Улар ўз обрўларини лавозимлари билан эмас, балки қобилиятлари ва билимлари билан, ғойивий эътиқоди ва маънавий қиёфаси билан мустаҳкамлайдилар. Партияда унинг ходимлари ўз лавозимларидан фарзали мақсадларга ҳеч қачон фойдаланмаслиги учун, виждонига қарши бирорта сўзани айтмаслиги ҳамда олганмақ мақсадларга эришиш учун қийин курашдан қўрқмаслиги учун кафолатлар ишлаб чиқиши лозим.

Партияни янгиланган унинг жамиятдаги ўрнини ва давлат билан муносабатларини, сиёсий мақсадларга эришиш воситаларини танлаб олишни тушуниб етишга янгича ёндашушни тақозо этади. Партия фақат қонуний сиёсий усуллар билан ҳаракат қилади. У демократик сайловларда сайловчилар партия сайловиди дастурини, сиёсати ва амалий ҳаракатлари асосий йўналишларини қўллаб-қувватлашга эришиб, депутатлик мандатлари учун курашади. Партия давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларини шакллантиришда қатнашиб, улар орқали ўз сиёсатини ўтказиши, Партия демократик ўзгаришлар дастури бажарилиши манфаатларини қўлаб, бошқа партиялар ва ташкилотлар билан ҳамкорлик қилишга, ваазият тақозо этган жойларда эса улар билан иттифоқ ва битим тузишга тайёрдир. Коммунист депутатлар оқчилигини ташкил этувчи ҳокимият органларига улар амалий муҳолифлар жойини эгаллаб, меҳнаткашларнинг манфаатларини, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳар қандай камситишга қарши чиқаришга, Коммунист депутатлар бошқа парламент фракциялари билан ҳамкорлик қилиб, бошқа партиялар ва ҳаракатлар бошқаб берган ижтимоий ташаббусларга кўмаклашади.

Партия, унинг ташкилотлари ҳокимиятнинг барча тузилмаларида ўз вакилларини қўллаб-қувватлаб, уларнинг аниқ қарорлари ва ҳаракатларини ошқорга танқид қилиш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади.

Партияни демократиялаш, кенг ижтимоий мулоқотни йўлга қўйиш партия оммавий ахборот воситалари аҳамиятини анча кучайтиришни тақозо этади. Биз матбуот, радио ва телевиденининг юксак касб-маҳорати ва масъулияти ҳамда ҳолислиги тарафдоримиз.

КПСС ўз аъзоларининг муайян ғойивий қадриятларига содиқлиги асосига қурилади. Улардан биз учун энг муҳими — инсонпарвар, демократик социализм фойдалар. Биз Маркс, Энгельс, Ленин таълимотининг дастлики инсонпарварлик қондаларини қайта тиклаб ва ривожлантириб, Ватанимиз ва жаҳондаги социализм ҳамда демократик тафаккурнинг бутун бoғлиғини ғойивий қуроллини қаторига қўшамиз. Биз коммунизм тарихий истиқбол, умумбашарий қадриятларга, тараққиёт ва адолатли, шахс ўзини эркин намоян қилишини йўғун бirlлаштиришга асосланган ижтимоий юксак оруз деб биламиз.

четлатиб қўйилганлиги воқелигича қолмоқда. Шу сабабли ижтимоий тараққиёт истиқболлари жаҳондаги барча мамлакатлар маданиятининг, анъаналарининг, аҳолининг ўзинга хос ҳусусиятларини ҳисобга олмасдан туриб, ижтимоий муаммоларни «ғарбий» қарашлар асосига қуриш мумкин эмас.

Наҳонда юз бераётган ўзгаришлар социализмнинг тарихий тақдирини янгича қараш имконини беради. Социалистик ҳаракат санаот даврида вужудга келди ва асосан ўша вақтдаги жамиятнинг ўткир синфий қарама-қаршиликларини ас этирган муҳолифлик сиёсий маданиятига асосланди. Жаҳоннинг ҳозирги тараққиёти жараёнида вужудга келётган янги илм-знё маърифати классик санаот жамияти тўғрисидаги, унинг қарама-қарши шаклларига қарши ақралиши ҳақидаги, меҳнат билан қишлоқлик бир-бирига қарама-қаршилиги, ижтимоий таъминларнинг муҳолифлиги тўғрисидаги одадгаги тасаввурларга мос келмайдиган.

XX асрнинг бутун таърибаси социалистик тамойиллар айрим мамлакатларда ажралиб қолмаганлигидан, балки, жаҳон ҳамжамияти тараққиётининг жаҳоншумул жараёни эканлигидан, у барча халқлар меҳнати ва маданияти олий ютуқларига таяниб, одамларнинг ижтимоий адолатга, эркинлик ва демократияга интилишларини ас этиришдан далолат бермоқда. Илм-знё тараққиёти умумжаҳон жараёнида социалистик воқеликларнинг тобора кучайиб ва кенгайиб бориши равшан кўриниб қолган истиқбол ана шундайдир.

Социализм, демократия, тараққиёт — Совет Иттифоқи Коммунист партиясининг мақсадлари ана шундай. Ишончлигимиз комилки, бу мақсадлар халқларнинг манфаатларига мос келади. Ҳар бир ишнинг эркин ривожланиши ҳамма-нинг эркин ривожланиши шарт бўлган жамиятнинг келажги порлоқдир.

